

MARKETING

ILMIY, AMALIY VA OMMABOP JURNAL

MARKETING
INNOVATSIYA
BRENDING
SAVDO
RAQAMLI
TADQIQOT
BIZNES

№5 - SON

2025-YIL, MAY

9710 xalqaro daraja

№240874

ISSN: 3060-4621

OPEN ACCESS

JURNALNING MAQSADI

Tadbirkorlik-biznes faoliyatini tashkil etishning marketing asoslarini, yo'nalishlari, echimlari, vositalarini yaratish va rivojlantirish

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

TEL: (97) 783-84-64

VEB-SAYT

www.marketingjournal.uz

ELEKTRON POCHTA:

info@marketingjournal.uz

TELEGRAM BOT:

[@marketinjournalbot](https://t.me/marketinjournalbot)

TELEGRAM KANAL:

<https://t.me/tdiumarketingjournal>

MUASSIS

“Tadbirkor va ishbilarmon” MCHJ

JURNALNING ILMIYLIGI

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

INDEKSATSIYA

BOSH MUHARRIR

Xakimov Ziyodulla Axmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Yusupov Muxamadamin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori;

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., prof., TDIU Marketing kafedrasini mudiri;

Soliyev Axmadjon Soliyevich, i.f.d., NaMTI Marketing kafedrasini professori;

Ikramov Murad Akramovich, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich, i.f.d., prof., TDIU Iqtisodiy xavfsizlik kafedrasini mudiri, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi;

Zarova Elena Viktorovna, i.f.d., G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti professori, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi

Akramov Tohir Abdurahmonovich, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi, i.f.d., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Samadov Asqarjon Mishomovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori;

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxo'ja qizi, i.f.n., dots., TDIU Kengash kotibi;

Sobirov Azizbek Avazbekovich, PhD., TDIU Marketing kafedrasini dotsenti;

Sadikov Shoxrux Shuxratovich, PhD, dots., TIU Departament boshlig'i;

Musyeva Shoirazimovna, i.f.n., SamISI Marketing kafedrasini professori;

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li, PhD., TDIU Marketing kafedrasini dotsenti;

Djurabayev Otabek Djurabayevich, i.f.d., TDIU Innovatsion menejment kafedrasini dotsenti;

Karimova Shirin Zoxid qizi, PhD, TDIU Axborot texnologiyalari kafedrasini katta o'qituvchisi;

Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbaevich, DSc., Namangan muhandislik-qurilish instituti dotsenti;

Fayzullayev Javlonbek Sultonovich, DSc., TDIU, Yashil iqtisodiyot kafedrasini dotsenti;

Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich, DSc., TDIU, "Iqtisodiy va moliyaviy xavfsizlik" kafedrasini professori

Bobojonov Azizjon Babaxanovich, DSc, TDIU, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasini dotsenti

Allayarov Shamsiddin Amanullayevich, DSc, prof., TDIU, "Savdo ishi" kafedrasini mudiri

Jumaev Olimjon Sadulloevich, DSc, Raqobat siyosati va iste'molchilar huquqlari tadqiqotlari markazi direktori

Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich, PhD., TDIU Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti dekan muovini

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., Alfraganus universiteti "Menejment va marketing" kafedrasini mudiri

Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, TDIU biznes boshqaruvi va logistika kafedrasini professori

Nazarova Ra'no Rustamovna, TDIU "Yashil" iqtisodiyot kafedrasini mudiri, Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Usmonov Bunyod Aktam o'g'li, PhD, TDIU Moliyaviy tahlil kafedrasini v.b.dotsenti;

Dehqonov Burxon Rustamovich, PhD., TDIU Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi;

Turobova Hulkar Rustamovna, PhD., BuxDU, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasini dotsenti;

Elektron nashr 582 sahifa. E'lon qilishga 2025-yil 31-mayda ruxsat etildi

MUNDARIJA

ASSESSMENT OF E-COMMERCE’S ROLE IN ECONOMIC DEVELOPMENT	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Karimova Shirin Zoxid qizi, Sodiqova Dilafruz Zoxid qizi	
BIG DATA И АНАЛИТИКА ДЛЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА	26
Маликов Шохрух Шокирович	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQARISH ZAHIRALARINI BOSHQARISHDA USTUVOR ILMIY YONDASHUVLAR VA INNOVATSIYALAR	36
Nurimbetov Ravshan Ibragimovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIK VA “YASHIL” IQTISODIYOT UYG‘UNLIGIDA “YASHIL” EKSPORT MODELINI JORIY ETISHNING ISTIQBOLLARI	46
Muratova Shohista Nimatullayevna	
QISHLOQ VA SHAHARLARDA ZAMONAVIY SAVDO SHAHOBCHALARINI RIVOJLANISHI VA ULARDA XIZMAT KO‘RSATISH MADANIYATINI OSHIRISHDA MARKETING TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	55
Soliyeva Gulbahor Axmadjanovna	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ОБМЕНА МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И КИТАЕМ	62
Мухитдинов Алим Изатуллаевич, Халилова Нодира Абдухамид кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENT YONDASHUVLARIDAN FOYDALANISHNING IJTIMOY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	77
Saidqulova Firuza Farmonovna	
TO‘QIMACHILIK SANOATIDA EKSPORT MARKETINGI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	84
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna	
IQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA INNOVATSION MENEJMENTNI O‘RNI	91
Ismailov Dilshod Anvarjonovich, Akramova Aziza Abduvohidovna	
MARKETINGDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA TAHDIDLARI	102
Jo‘rabayev Ibragim	
O‘ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISHI VA UNING AHAMIYATI	109
Jo‘rayeva Gulzira Ilhomjon qizi	
NAMANGAN VILOYATIDA XIZMATLAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH	116
Karimjanova Ra’noxon Maxmudovna	

SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SALOXITIDAN FOYDALANISH TAHLILI	124
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ixomovna, Usmanov Shaxzod Shoxruxovich	
SANOAT KORXONALARIDA KAPITAL MABLAG‘LARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	135
Muxtarov Maxmudjon Marifovich	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТРАНСФОРМАЦИИ ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ	142
Солиева Гулбахор Ахмаджановна	
LOYIHA BOSHQARUVIDA QO‘LLANILADIGAN USULLARNING TURLARI VA TAVSIFI.....	150
Po‘latov Shahron Axmedovich	
O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA BIOMAHSULOTLAR YETISHTIRISHNING HOLATI VA IQTISODIY SALOHİYATI.....	162
Soliyev Damirjon Nurmatovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLI DAROMADLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH OMILLARI.....	168
Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich, Baxtiyorov Barhayotjon Azizjon o‘g‘li	
ПОВЕДЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФИНАНСОВОГО ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНТЕКСТ	174
Захарова Ирина Борисовна, Непейвода Андрей Николаевич	
“AN IN-DEPTH ANALYSIS OF CRITERIA FOR EVALUATING THE BUSINESS STABILITY OF INDUSTRIAL AND ENERGY ENTERPRISES: A COMPREHENSIVE CASE STUDY OF JV UZCHASYS’ LLC”	182
Mahsudov Muzaffar Ikromjon ugli	
QORAQALPOG‘ISTONDA MEHMONXONA XO‘JALIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	188
Uralova Matlyuba	
O‘ZBEKISTON QURILISH SANOATIDAGI IQTISODIY ISLOHOTLAR: HOLAT VA RIVOJLANISH STRATEGIYALARI.....	194
Saidov Mash‘al Samadovich, Karimov Inomjon Ortikbaevich	
DIGITAL MARKETING FOR THE GREEN ECONOMY: TRENDS AND INNOVATIONS	206
Salayeva Quvonchoy Rustam qizi	
BLOKCHAYN TEXNOLOGIYASI ASOSIDA QIYMAT YARATISH RAQAMLI ZANJIRLARINI SHAKLLANTIRISH	214
Samadov Sevinchbek Dusbobo o‘g‘li	
MOSLASHUVCHAN (AGILE) VA YASHIL MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISHNI ILMIY-NAZARIY JIHATLARI.....	224
Umarov Bexzod Batirovich	

MINTAQA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	232
Masharipova Manzura Alimbayevna	
TELEVIZYON REKLAMALARIDA RATSIONAL JOZIBADORLIK ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH.....	239
Safarov Alisher Yunusaliyevich	
RAQAMLI MARKETING VOSITALARIDAN B2B BOZORIDA FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	250
Samadov Askarjon Nishonovich, Shovdirov Toxirmalik Nafasovich	
MENEJMENT FANIDA BOSHQARUV MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	262
Toshimov Azizbek Hakimovich	
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BREND QIYMATINI YARATISHNING KONSEPTUAL JIHATLARI	270
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR OQIMLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA YONDASHUVLARI	278
Nasritdinova Gulchexra Abdurashitovna	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI HIMOYALASHDA RISKLARNI BOSHQARISH YO'LLARI	288
Absamatov Anvar Ergashevich	
TIJORAT BANKLARIDA DIVIDENT SIYOSATINING NAZARIY ASOSLARI.....	296
Aliyev G'ulomnozir Maxamatjonovich	
O'ZBEKISTON METEOROLOGIYA XIZMATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	304
Anvarova Muqaddas Mahammadjanovna, Abduganiyeva Mavjuda Asattulayevna	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLİYAVIY XIZMATLARIDAN FOYDALANISHNI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	311
Babamatov Tolib Hakimovich	
FERMER XO'JALIKLARIDA MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBATDOSHLIKNI OSHIRISH OMILLARI	318
Baxtiyor Negmatovich Navruz-zoda, Nazarova Gulruh Umarjonovna	
FARMASEVTIKA MAHSULOTLARI BOZORIDA KOMPANIYANING MIJOZLAR BILAN MUNOSABATLARINI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	326
Bobojonov Baxrombek Ruzimovich	
MAHALLIY VA XORIJIY TURISTLAR UCHUN O'ZBEKISTONDA ALTERNATIV TURIZM TURLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	334
Egamnazarov Khusniddin	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF IMPLEMENTING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	347
Shoakhmedova Nozima Khairullaevna, Yusupova Dilbar Mirabidovna	

QISHLOQ XO‘JALIGI BUXGALTERIYASIDA BIOLOGIK AKTIVLARLARNI TAN OLISH MEZONLARI VA UNING KLASSIFIKATSIYASI.....	353
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna	
TIJORAT BANKLARI VALYUTA OPERATSIYALARI VA ULARNING TASNIFLANISHI	362
Yusupov Aziz Shuhratovich	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИМИ ОТХОДАМИ В СИСТЕМЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ И САНИТАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	369
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
RAQAMLI CRM TEXNOLOGIYALARINING XORIJIY AMALIYOTI VA O‘ZBEKISTON BIZNES MUHITIDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI	380
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
COST OF CAPITAL. AS A CASE OF UZBEKISTAN COMPANY	391
Khurshid Khudoykulov	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI.....	399
Musaxonov Rustam Musaxon o‘g‘li	
KORXONA MAHSULOTLARI ELEKTRON SAVDOSINI BOSHQARISH STRUKTURASI	406
Tuychiyev Shavkatjon Shokirali o‘g‘li, O‘ktamov Xamidillo Xabibillo o‘g‘li	
O‘ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVLARINI RAQAMLIGA O‘TKAZISH: TAJRIBASI VA ISTIQLABLARI.	414
Yusupova Dilbar Mirabidovna	
ELEKTRON TIJORATDA MIJOZGA YO‘NALTIRILGAN MARKETING STRATEGIYALARI	419
Maxmudov Tohirjon Olimjonovich	
INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH VA KREATIVLIK QOBILIYATLARINI RAG‘BATLANTIRISH: JAHON TAJRIBASI TAHLILI	429
Hulkar Turobova, Shahlo Musulmonova	
TAX DISCIPLINE AND ITS INFLUENCE ON FINANCIAL SECURITY	441
Shamsiddin Allayarov Amanullaevich	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA STRATEGIK MENEJMENTNING SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING SKORING TIZIMI	450
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ВЫСШИМИ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ	460
Бадалова Лола Борисовна	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СТОИМОСТЬЮ КОМПАНИИ	468
Уралов Акбарали Бабаназарович	
STAGES OF FOOD BRAND FORMATION IN THE FOOD MARKET	478
Eshmatov Sanjar Azimkulovich	

ONLAYN SAVDO MAYDONCHALARIDA TOVARLAR SAVDOSINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI SAMARALI QO‘LLASH USULLARI	489
Baxromov Xudoyor Xabibullo o‘g‘li	
ULGURJI SAVDODA MARKETING LOGISTIKASINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	497
Xolmamatov Diyor Haqberdiyevich	
MOLIYAVIY XAVFSIZLIK SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK VA UNING SAMARADORLIGI.....	511
Axmedov Bexzod Shuxratovich	
MAMLAKATDA RAQAMLI XIZMATLARNI RIVOJLANISHI VA UNING HUQUQIY VA IJTIMOY-IQTISODIY ASOSLARI	518
Xakimdjanova Dildora Kamilevna	
XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH JARAYONIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	529
Narzullayeva Ozoda Qahramon qizi	
MADANIYAT SOHASI MUASSASALARINI AUDITDAN O‘TKAZISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	535
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
INNOVATSION RIVOJLANISH VA RAQAMLI IQTISODIYOT: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR	541
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o‘g‘li, Ollayorov Behruzbek Sardor o‘g‘li	
MAMLAKATIMIZDA INVESTITSION JOZIBADORLIGI YUQORI BO‘LGAN HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	547
Astanov Sherzod Rustamovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV QARORLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA QIYMATGA ASOSLANGAN BUDJETLASHTIRISH TIZIMINI TASHKIL ETISH	556
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich	
MILLIY TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMINI RAQOBATBARDOSH QILISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA STRATEGIYALAR	564
Rixsiboyev Nozimbek Abdurasul o‘g‘li	
MINTAQA IQTISODIY TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	571
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	

MOLIYAVIY XAVFSIZLIK SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK VA UNING SAMARADORLIGI

Axmedov Bexzod Shuxratovich

TDIU mustaqil tadqiqotchisi

E-mail: axmedov2312@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlikning mohiyati, shakllari va samaradorligi tizimli tarzda tahlil qilindi. Global iqtisodiy integratsiya jarayonlari va transmilliy moliyaviy oqimlarning ortishi fonida mamlakatlarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda xalqaro tashkilotlar, moliyaviy institutlar va davlatlararo hamkorlikning o'rni tobora muhim bo'lmoqda. Tadqiqot doirasida xalqaro hamkorlikning asosiy yo'nalishlari - moliyaviy monitoring, moliyaviy jinoyatchilikka qarshi kurash, risklarni baholash va boshqarish, shuningdek, krizislarni oldini olish va bartaraf etish mexanizmlari o'rganildi. Maqolada O'zbekistonning xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorligi, shu jumladan, Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo Taraqqiyot Banki kabi tashkilotlar bilan munosabatlari tahlil qilinib, ularning milliy moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashdagi roli ko'rib chiqilgan. Shuningdek, xalqaro hamkorlik jarayonlarida yuzaga keladigan muammolar va samaradorlikni oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar keltirildi.

Kalit so'zlar: moliyaviy xavfsizlik, xalqaro hamkorlik, moliyaviy monitoring, moliyaviy institutlar, risklarni boshqarish, iqtisodiy integratsiya, iqtisodiy barqarorlik.

Аннотация

В данной статье системно анализируются сущность, формы и эффективность международного сотрудничества в сфере финансовой безопасности. На фоне усиливающихся процессов глобальной экономической интеграции и роста транснациональных финансовых потоков возрастает значение международных организаций, финансовых институтов и межгосударственного взаимодействия в обеспечении финансовой безопасности стран. В рамках исследования рассматриваются ключевые направления международного сотрудничества – финансовый мониторинг, борьба с финансовыми преступлениями, оценка и управление рисками, а также механизмы предупреждения и устранения кризисов. Особое внимание уделяется сотрудничеству Узбекистана с международными финансовыми институтами, такими как Международный валютный фонд, Всемирный банк и Азиатский банк развития, и их роли в укреплении национальной финансовой стабильности. Также обсуждаются существующие проблемы в процессе международного взаимодействия и предлагаются научно обоснованные рекомендации по повышению его эффективности.

Ключевые слова: финансовая безопасность, международное сотрудничество, финансовый мониторинг, финансовые институты, управление рисками, экономическая интеграция, экономическая устойчивость.

Abstract

This article provides a systematic analysis of the nature, forms, and effectiveness of international cooperation in the field of financial security. In the context of growing global economic integration and increasing transnational financial flows, the role of international organizations, financial institutions, and intergovernmental collaboration in ensuring national financial security is becoming increasingly important. The research explores key areas of international cooperation, including financial monitoring, combating financial crimes, risk assessment and management, and mechanisms for crisis prevention and resolution. The article also examines Uzbekistan's cooperation with major international financial institutions such as the International Monetary Fund, the World Bank, and the Asian Development Bank, highlighting their role in strengthening the country's financial resilience. Additionally, the paper addresses the challenges faced in international cooperation processes and offers evidence-based proposals for enhancing their effectiveness.

Keywords: financial security, international cooperation, financial monitoring, financial institutions, risk management, economic integration, economic stability.

KIRISH

Moliyaviy xavfsizlik mamlakat iqtisodiy barqarorligi, suvereniteti va ijtimoiy farovonligini ta'minlovchi eng muhim omillardan biridir. Globalizatsiya jarayonlari va moliya bozorlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik natijasida moliyaviy tahdidlar va xatarlar nafaqat milliy miqyosda, balki xalqaro darajada ham o'z ta'sirini kuchaytirmoqda. Ayniqsa, iqtisodiy inqirozlar, kiberxavfsizlik tahdidlari va transmilliy moliyaviy oqimlarning murakkabligi davlatlarning moliyaviy xavfsizligini mustahkamlashda yanada ko'proq xalqaro hamkorlikni talab qilmoqda. Shu boisdan, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro institutlar, hukumatlararo tashkilotlar, shuningdek, xalqaro moliyaviy tashkilotlar o'rtasida hamkorlikning o'rni va samaradorligi bugungi kunda dolzarb ilmiy va amaliy masalalardan biriga aylanmoqda [1].

O'zbekiston Respublikasi, iqtisodiyotining ochiqligi va xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyasi darajasining oshishi natijasida, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikning samarali mexanizmlarini yaratishga katta e'tibor qaratmoqda. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo Taraqqiyot Banki kabi tashkilotlar bilan o'zaro aloqalar va hamkorlik mamlakatimiz moliyaviy xavfsizligini mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi. Biroq, xalqaro hamkorlik jarayonlarida yuzaga kelayotgan muammolar, xususan, siyosiy-iqtisodiy manfaatlar to'qnashuvi, normativ-huquqiy moslashuvning murakkabligi va axborot almashishdagi to'siqlar ham samaradorlikni pasaytirishi mumkin.

ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy xavfsizlik va xalqaro hamkorlik sohasidagi ilmiy tadqiqotlar ko'plab mahalliy va xorijiy iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan bo'lib, ularning yondashuvlari mavzuni turli xil shaklda yoritishga imkon beradi. Ushbu bo'limda tanlangan adabiyotlar tahlili xalqaro hamkorlikning moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni, samaradorligi va yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlashga

qaratilgan. Mahalliy olimlardan biri bo'lgan T. Mamatqulov "O'zbekiston moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda xalqaro hamkorlikning roli" nomli ilmiy ishida xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikning iqtisodiy barqarorlikka ta'sirini tizimli tahlil qiladi [2]. Muallif, ayniqsa, zamonaviy moliyaviy boshqaruv usullarini joriy etish va resurslarni jalb qilish masalalarini ilgari suradi. N. Abdullayevning "Moliyaviy jinoyatchilik va xalqaro moliyaviy monitoring tizimlari" nomli maqolasi moliyaviy jinoyatchilikka qarshi kurashdagi xalqaro hamkorlikning samaradorligini oshirish yo'llarini yoritadi. Muallif axborot almashinuvi va normativ-huquqiy bazaning uyg'unligiga alohida e'tibor qaratadi [3]. S. Usmonov "Milliy moliyaviy institutlarning xalqaro standartlarga moslashuvi va xavfsizlikni ta'minlash" asarida O'zbekiston moliyaviy tizimining xalqaro hamkorlikdagi o'рни va duch kelayotgan qiyinchiliklari haqida batafsil ma'lumot beradi. M. Xasanov "Xalqaro moliyaviy inqirozlar va ularning milliy xavfsizlikka ta'siri" nomli ilmiy tadqiqotida hamkorlikni rivojlantirish uchun tizimli yondashuv va krizislarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi [4]. L. Yo'ldoshev "Milliy iqtisodiy siyosat va xalqaro moliyaviy institutlar munosabatlari" nomli maqolasida iqtisodiy manfaatlar muvozanati va xalqaro hamkorlikning murakkab jihatlarini tahlil qiladi [5].

Xorijiy olimlardan B. Eichengreen "Global Financial Stability and National Security: The Role of International Cooperation" asarida global moliyaviy tizim va milliy xavfsizlik o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qiladi, xalqaro hamkorlikning global barqarorlik uchun muhimligini ko'rsatadi. P. Krugman "International Finance and National Security" nomli ishida moliyaviy krizislar va xalqaro integratsiyaning xavfsizlikka ta'sirini o'rganib, siyosat va hamkorlikning uyg'unligini ta'kidlaydi [6]. A. Krueger "The Role of International Financial Institutions in Economic Security" asarida rivojlanayotgan mamlakatlarda moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro institutlarning o'рни va monitoring tizimlarining samaradorligi masalalarini yoritadi. J. Stiglitz "Global Financial Systems and National Interests" nomli ishida global moliyaviy tizimdagi muammolar va xalqaro hamkorlikni qayta ko'rib chiqish zarurligini tanqidiy yondashuv bilan ko'rsatadi [7]. C. Reinhart "Financial Crises and International Cooperation" maqolasida moliyaviy krizislarning tarqalishi va xalqaro hamkorlikning ularni oldini olishdagi rolini batafsil tahlil qiladi.

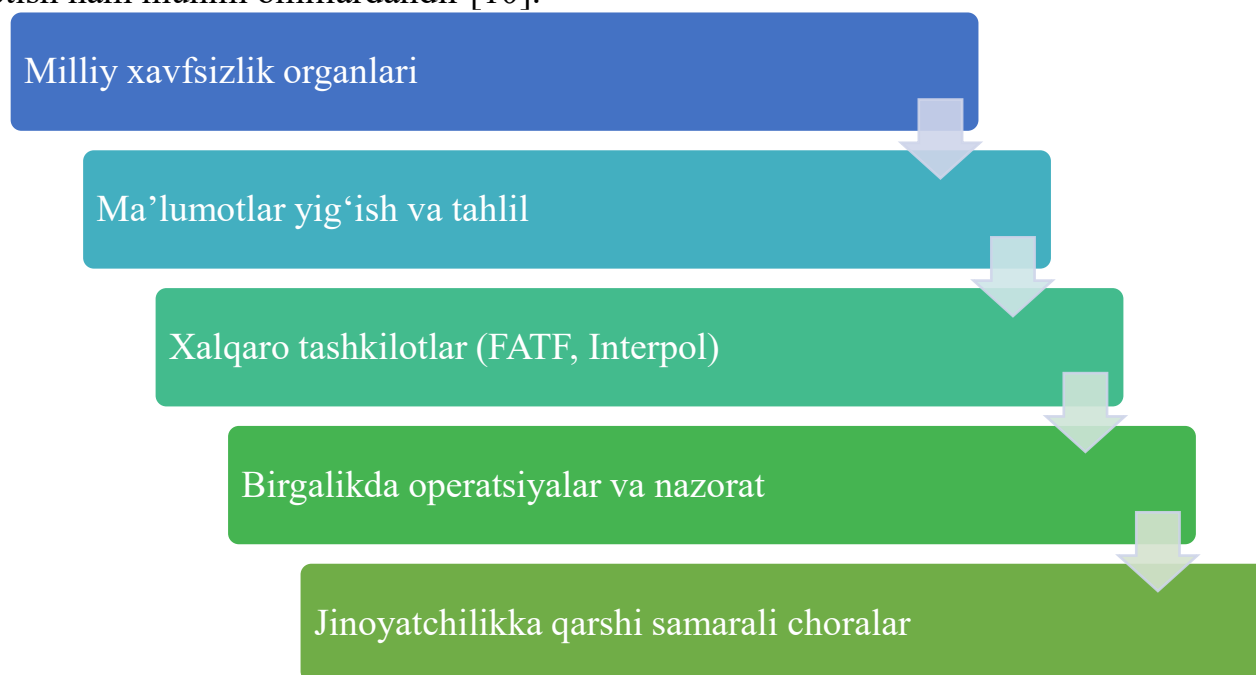
Ushbu olimlarning tadqiqotlari moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlikning samaradorligi va uning muammolariga keng yondashuvni taqdim etadi. Mahalliy olimlarning asarlari mamlakatimiz kontekstida milliy moliyaviy tizim va xalqaro hamkorlikning integratsiyasiga qaratilgan bo'lsa, xorijiy tadqiqotchilar global moliyaviy tizimdagi jarayonlar va ularning milliy darajadagi aksini ko'proq o'rganadilar. Shu bilan birga, barcha manbalarda hamkorlikning normativ-huquqiy bazasini mustahkamlash, axborot almashinuvi va siyosiy iroda kabi omillar samaradorlikni belgilovchi asosiy elementlar sifatida ko'riladi [8]. Natijada, bu adabiyotlar moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish va milliy siyosatni global moliyaviy tizim bilan muvofiqlashtirish zaruratini ilmiy asosda tasdiqlaydi hamda mamlakatimiz kabi mamlakatlar uchun amaliy yo'nalishlar belgilashga imkon yaratadi.\

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlikning samaradorligini o'rganish uchun analitik, empirik va solishtirma usullar qo'llanildi. Ilmiy adabiyotlar, normativ hujjatlar va xalqaro tashkilotlarning ma'lumotlari tahlil qilinib, O'zbekistonning xalqaro moliyaviy hamkorlikdagi faoliyati statistik ko'rsatkichlar asosida baholandi. Tadqiqot milliy va xalqaro darajadagi moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini kompleks yondashuv bilan tahlil qilishga qaratilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro hamkorlikning roli beqiyosdir. Mamlakatimiz uchun xalqaro moliyaviy institutlar bilan munosabatlar nafaqat moliyaviy resurslar va texnologiyalarni jalb etish, balki milliy moliyaviy tizimni barqarorlashtirish, moliyaviy jinoyatchilikka qarshi kurashish hamda iqtisodiy inqirozlarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi [9]. Tahlillar ko'rsatadiki, xalqaro hamkorlikning samaradorligi uning normativ-huquqiy asoslarining to'g'ri shakllanishi, axborot almashinuvi va muvofiqlashtirilgan siyosat yuritilishi orqali oshiriladi. Shu bilan birga, mavjud siyosiy va iqtisodiy manfaatlar to'qnashuvi, xalqaro moliyaviy institutlarning faoliyati bilan bog'liq ba'zi cheklovlar hamkorlik samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xalqaro hamkorlik mexanizmlarining milliy iqtisodiyotga moslashtirilishi, shuningdek, milliy moliyaviy institutlarning malakasini oshirish va innovatsion moliyaviy texnologiyalarni joriy etish ham muhim omillardandir [10].

1-rasm. Moliyaviy jinoyatchilikka qarshi xalqaro hamkorlik mexanizmi

Moliyaviy jinoyatchilikka qarshi xalqaro hamkorlik mexanizmi milliy xavfsizlik organlari, moliyaviy monitoring va sud tizimlari hamda xalqaro tashkilotlar (masalan,

FATF va Interpol) oʻrtasidagi uzviy aloqalarga asoslanadi. Ushbu mexanizm doirasida maʼlumot almashinuvi va kiber-tahlil faol amalga oshiriladi, birgalikda operatsiyalar va tergovlar olib boriladi hamda jinoyatchilikka qarshi choralar muvofiqlashtiriladi. Natijada, moliyaviy jinoyatlarni aniqlash, oldini olish va jazolash boʻyicha samarali xalqaro tizim yaratiladi (1-rasm).

Mamlakatimizning xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik qilish tajribasi shuni koʻrsatadiki, samarali hamkorlik nafaqat moliyaviy barqarorlikni taʼminlashga, balki iqtisodiy oʻsish va rivojlanish uchun qulay muhit yaratishga ham yordam beradi. Shu sababli, milliy moliyaviy xavfsizlik strategiyasini shakllantirishda xalqaro hamkorlikning roli yanada kuchaytirilishi zarur.

Moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlikning samaradorligini oshirish masalasi koʻplab davlatlar va ekspertlar tomonidan muhim ilmiy-amaliy vazifa sifatida koʻrilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikning samaradorligi faqatgina moliyaviy resurslar almashinuvida emas, balki institutsional hamda normativ-huquqiy muvofiqlikda, shuningdek, tajriba va bilim almashinuvda ham aks etishi zarur [11]. Bu nuqtai nazardan, mamlakatimiz uchun xalqaro hamkorlik strategiyasini ishlab chiqishda xalqaro standartlar va tavsiyalarni milliy qonunchilik bilan moslashtirish, hamda milliy moliyaviy tizimni yanada rivojlantirish zarurati dolzarbdir.

Shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlarning kengayishi yangi imkoniyatlar bilan birga yangi tahdid va xatarlarni ham keltirib chiqarmoqda. Shu sababli, kiberxavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish moliyaviy xavfsizlikni taʼminlashda muhim element hisoblanadi [12]. Maqolada taʼkidlanganidek, xalqaro moliyaviy jinoyatchilikka qarshi kurash va moliyaviy monitoring tizimlarining takomillashuvi ham hamkorlik samaradorligini oshirishda asosiy vazifalarni tashkil qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy muammo sifatida siyosiy-iqtisodiy manfaatlar toʻqnashuvi, maʼlumot almashishdagi cheklovlar va milliy institutlarning xalqaro standartlarga moslashuvdagi qiyinchiliklar koʻrsatildi. Bu muammolarni bartaraf etish uchun xalqaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish, shaffoflikni oshirish va ishonchni mustahkamlash yoʻnalishida choralar koʻrish lozim. Buning natijasida, nafaqat mamlakatimiz, balki butun mintaqada moliyaviy barqarorligi va xavfsizligi mustahkamlanadi.

Yana bir muhim jihat — xalqaro hamkorlik jarayonlarida milliy iqtisodiy va moliyaviy siyosatni muvofiqlashtirish zarurati boʻlib, bu mamlakatning moliyaviy suverenitetini saqlab qolish va oʻzining iqtisodiy manfaatlarini samarali himoya qilish imkonini beradi [13]. Shu bois, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda milliy xususiyatlar va rivojlanish strategiyalarini hisobga olish katta ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlik samaradorligini oshirish uchun kompleks yondashuv zarur boʻlib, bunda normativ-huquqiy, institutsional, texnologik va siyosiy jihatlar birgalikda hisobga olinishi lozim. Bu esa oʻz navbatida, mamlakat iqtisodiyotining global moliyaviy tizimga samarali integratsiyasini taʼminlash va moliyaviy barqarorlikni kafolatlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, mamlakatimiz kabi rivojlanayotgan davlatlar uchun xalqaro hamkorlikning samaradorligi ko'p jihatdan ichki moliyaviy institutlarning integratsiya darajasiga, davlat siyosatining izchilligi va xalqaro standartlarga moslashuvchanligiga bog'liq. Shu bilan birga, xalqaro moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash yo'lida axborot xavfsizligi va moliyaviy jinoyatchilikka qarshi kurashning xalqaro darajadagi samarali koordinatsiyasi ayniqsa muhimdir. Mutaxassislar va ekspertlar fikriga ko'ra, xalqaro hamkorlik mexanizmlarining zaif tomonlari — ma'lumotlar almashinuvida yuzaga kelayotgan to'siqlar, siyosiy irodaning yetishmasligi va normativ hujjatlarning vaqtincha yangilanmasligi hisoblanadi. Shu sababli, xalqaro hamkorlik samaradorligini oshirish uchun kompleks va tizimli yondashuv talab etiladi.

Qolaversa, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlik milliy moliyaviy xavfsizlikning strategik komponentlarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ular orqali moliyaviy krizislarni oldini olish, barqaror investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy monitoring tizimlarini takomillashtirish imkoniyatlari kengayadi. Shu bilan birga, milliy moliyaviy xavfsizlikni global moliyaviy tizim kontekstida ko'rib chiqish, yangi tahdid va xavflarga qarshi muvofiqlashtirilgan choralar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, moliyaviy xavfsizlik sohasida xalqaro hamkorlik nafaqat global moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, balki milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini oshirishda ham muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, mamlakatimizda xalqaro moliyaviy hamkorlikni yanada rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish strategik vazifa bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mamatqulov, T. (2020). O'zbekiston moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda xalqaro hamkorlikning roli. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Abdullayev, N. (2019). Moliyaviy jinoyatchilik va xalqaro moliyaviy monitoring tizimlari. Iqtisodiyot va huquq jurnali, 3(12), 55-57.
3. Usmonov, S. (2021). Milliy moliyaviy institutlarning xalqaro standartlarga moslashuvi va xavfsizlikni ta'minlash. Moliyaviy tadqiqotlar, 7(1), 37-38.
4. Xasanov, M. (2022). Xalqaro moliyaviy inqirozlar va ularning milliy xavfsizlikka ta'siri. Iqtisodiy xavfsizlik masalalari, 5(2), 26-29.
5. Yo'ldoshev, L. (2020). Milliy iqtisodiy siyosat va xalqaro moliyaviy institutlar munosabatlari. Moliyaviy boshqaruv jurnali, 4(9), 77-80.
6. Eichengreen, B. (2019). Global Financial Stability and National Security: The Role of International Cooperation. Oxford University Press.
7. Krugman, P. (2020). International Finance and National Security. Journal of Economic Perspectives, 34(2), 90-92.
8. Krueger, A. (2018). The Role of International Financial Institutions in Economic Security. World Development, 105, 120-135.

9. Stiglitz, J. (2021). Global Financial Systems and National Interests. *Economic Policy Review*, 27(3), 57-58.
10. Reinhart, C. (2019). Financial Crises and International Cooperation. *International Monetary Fund Working Paper*, WP/19/170.
11. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki. (2024). Yillik moliyaviy barqarorlik hisobotlari. Toshkent. <https://cbu.uz/uz/>.
12. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF). (2022). *World Economic Outlook*. Washington, D.C.
13. Jahon Banki. (2024). *Global Economic Prospects*. Washington, D.C. <https://www.worldbank.org/ext/en/home>.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, may, 5-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketingjournalbot](https://t.me/@marketingjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: 9710. ГОСТ 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlari standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**